

Nr 283.

Av herr **Pers**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om landsting m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 188 med förslag till lag om landsting framläggas nya bestämmelser för den viktiga landstingsinstitutionen, utarbetade av de s. k. kommunalförfattningssakkunniga. Om deras uppdrag yttras i propositionen att beträffande landstingsförordningen huvuduppgiften var att i förordningen bereda utrymme och stöd åt en mera rationell organisation av landstingens arbetssätt och förvaltning. Landstingens utomordentligt ökade arbetsbörda har nämligen framtvingat arbets- och organisationsformer av annan art än dem, som tidigare visat sig tillfredsställande. Det levande livets krav har tvingat åtskilliga landsting till nya arbetsformer för sin vidgade verksamhet. I stort sett ha landstingen utomordentligt väl förstått att anpassa sig efter de nya förhållandena. Kommunalförfattningssakkunniga ha även, med klok uppskattning av värdet av det i praktiken prövade, i huvudsak begränsat sig till att i lagen lämna otvetydigt utrymme åt vad, som i verkligheten redan finnes. Plats har lämnats åt ett obligatoriskt, verkställande och ärendena beredande förvaltningsutskott. Så långt är allt gott och väl. Betänksamhet inställer sig emellertid, då man finner, huru sakkunniga och sedan Kungl. Maj:t i sin berättigade strävan att skapa »en stark regering» alldeles förbise faran att få ett svagt och betydelselöst landsting. Ifrån ytterligheten av en konturlös organisation enligt nuvarande landstingsförordning är faran nu uppenbar, att man kommer till en överorganisation, som kvarlämnar åt det sittande landstinget i praktiken föga annan befogenhet än uppgiften att utse medlemmar i det övermäktiga förvaltningsutskottet. Denna möjlighet har beaktats i några över förslaget avgivna yttranden och jag vill särskilt hänvisa till i propositionen återgivna av länsstyrelserna i Uppsala, Jämtlands och Älvsborgs län gjorda uttalanden. Att yttranden i denna riktning ej blivit flera, än de äro, är för mig ett bevis för att den fortgående maktkoncentrationen inom förvaltningsutskotten redan fortskridit så långt, att den medvetet eller omedvetet övat inflytande på landstingens avgivna yttranden.

Den punkt, på vilken meningsskiljaktighet särskilt rått under förarbetena till nu framlagda lagförslag, har varit, huruvida vid sidan av förvaltningsutskottet skulle, som hittills på sina håll praktiserats, få existera en självständigt arbetande, verkställande och beredande sjukvårdsnämnd. Sakkunniga ha velat förmena landstingen denna rätt och Kungl. Maj:t har nu anslutit sig till den av de sakkunniga hävdade uppfattningen. Allt skall koncentreras i ett enhetligt eller på flera avdelningar arbetande förvaltningsutskott. Enligt min mening fin-

nes ej anledning att på denna punkt inskränka landstingens handlingsfrihet. Förvaltningsutskott och sjukvårdsnämnd eller liknande församling böra enligt landstingets fria beprövande få existera vid sidan av varandra. Den kända erfarenheten, att viss olikhet uppkommer mellan blott på skilda rum överläggande församlingar, även om de på samma sätt tillsättas, skulle här besanna sig. Och denna olikhet och eventuella motsatsställning mellan ett par nämnder ger ökad möjlighet, för att landstingets egen prövande och beslutande makt skall komma till sin vederbörliga rätt och ej blott bli ett formellt stadfästande av förvaltningsutskottets förslag.

Befintligheten av flera nämnder behöver emellertid ingalunda utesluta, att åt förvaltningsutskottet medgives skyldighet och rätt att sammanfoga och kritisera landstingets hela budgetförslag, vars olika delar emellertid böra kunna utarbetas av andra nämnder och som deras förslag överlämnas till förvaltningsutskottet. I den mån den föreslagna lagtexten utgör hinder för av mig nu förordade rörelsefrihet för landstingen att ordna sina utskott och nämnder, får jag därför hemställa om sådan ändring av lagtexten. Emellertid synes det mig ej uteslutet, att av mig påtalade hinder för en eventuell sjukvårdsnämnds tillsättande mindre ligger i lagtextens avfattning än i sakkunnigas och Kungl. Maj:ts med all tydlighet i motiveringen gjorda uttalanden mot en sådan anordning. I så fall skulle ett riksdagens på utskottets hemställen gjorda uttalande vara tillräckligt för att lägga till rätta, vad enligt mitt förmenande blivit snedvridet.

I allmänhet har, som jag ovan yttrat, landstingen på ett berömvärt sätt ordnat sina nya organisationsformer, varför skäl saknas att inskränka landstingens rörelsefrihet. Emellertid saknas ej spår av, att den av mig påtalade benägenheten till maktkoncentration i organisationen redan tagit sig betänkliga uttryck. Så lär förhållandet vara att i Göteborgs och Bohusläns landsting ett gemensamt förvaltnings- och sjukvårdsutskott av tinget tillsättes, vilket fungerar såväl under som mellan landstingen. Alla till landstinget ingivna förslag och motioner beredas av detta utskott, som vid tingets början presenterar redan färdiga utlåtanden. Tinget går sedan att besluta utan förberedande granskning genom av tinget tillsatta utskott. En motsvarande anordning inom riksdagen skulle vara, att riksdagen utan utskottsbehandling ginge till avgörande av Kungl. Maj:ts propositioner. Och landstinget är genom den korta tid, under vilken det är samlat, betydligt maktlösare gentemot sin regering, än vad riksdagen är emot Kungl. Maj:ts regering. En skyldighet bör därför finnas för landstinget att bereda inkomna ärenden genom vid tinget arbetande utskott. Jag hemställer därför om sådan ändring av lagen, att tillsättandet av dylika utskott blir obligatoriskt.

Jag tillåter mig hemställa,

att ovan omförmälda synpunkter måtte bli beaktade vid avfattande av den nya landstingslagen och

att vederbörande utskott vidtager de ändringar av lagtexten, som med anledning härav kunna bli nödvändiga.

Stockholm den 31 mars 1924.

And. Pers.